

ሐምሌ 30 ቀን 2010 ዓ.ም

ዳኞች፡- ብርሃኑ አመነወ.

በዕውቀት በላይ

እንዳሻወ አዳነ

ሃይሉ ነጋሽ

እትመት አሠፋ

አመልካች፡- የደሴ ከተማ ዓይነ ሥውራን ማሕበር

ተጠሪ፡- የኢትዮጵያ ዓይነ ሥውራን ብሔራዊ ማሕበር

መዝገቡ ለምርመራ የተቀጠረ ነው። በዚህ መሠረት የመ.ቁ 142594 እና 156658 የሆኑ መዝገቦች ተጣምረው ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ጉዳዩ የተሰረዘን የይዞታ ማረጋገጫ ካርታን በሚመለከት የቀረበ ክርክርን የሚመለከት ነው። በሥር ፍ/ቤት በተደረገው ክርክር የአሁን ተጠሪ አመልካች፤ በዚህ የሰበር ክርክር የሌለ የደሴ ከተማ አሥተዳደር ኢ/ከ/ል/አ/ገ/መምሪያ ተጠሪ የአሁን አመልካች ደግሞ ጣልቃገብ በመሆን ተከራክረዋል። የአሁን ተጠሪ በሥር ፍ/ቤት ያቀረበው ክስ ይዘት በአጭሩ፡- ተጠሪው በ1952 ዓ.ም የተቋቋመ እና በበጎ አድራጎት ድርጅት እና ማሕበራት ኤጀንሲ የተመዘገበ ማሕበር መሆኑ፤ ማሕበሩ በኢትዮጵያ ውስጥ የተለያዩ ቅርንጫፍ ማሕበራት ያሉት እና በደሴ ከተማ ውስጥም የኢትዮጵያ ዓይነ/ሥውራን ብሔራዊ ማሕበር የደቡብ ወሎ ዞን ዓይነ/ሥውራን ቅርንጫፍ ማሕበር ያቋቋመ መሆኑን፤ ማሕበሩ በደሴ ከተማ ቧንቧ ውሃ ክፍለ ከተማ ከ1971 ዓ.ም ጀምሮ የያዘውን ይዞታ ካርታ አውጥቶ እና ግንባታ ገንብቶ አትክልት በመትክል ከሠላሣ ሥድሥት ዓመታት በላይ የሚጠቀምበት መሆኑን፤ የሥር ተጠሪው ምንም ዓይነት

ሕጋዊ ምክንያት ሳይኖረው የተጠሪን ካርታ በመሠረዝ በአሁን ወቅት በሌላ ባልተቋቋመ እና ሕጋዊ ሰውነት በሌለው በደሴ ከተማ አሥተዳደር በደቡብ ወሎ ዞን ዓይነሥውራን ማሕበር ሥም ካርታ እንዲሰራ ያደረገ መሆኑን በመግለጽ የተጠሪ ካርታ ሊሰረዝ አይገባም ተብሎ ይወሰንለት ዘንድ ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው።

የሥር ተጠሪ በሰጠው መልስ ተጠሪው ማሕበር ቅርንጫፍ ለመክፈት የተፈቀደለት ስለመሆኑ ማሥረጃ ያላቀረበ መሆኑን፤ ቦታው በቅድሚያ ለደሴ ዓይነሥውራን ማሕበር ት/ቤት መሥሪያ መሆኑን እና ለደሴ ከተማ እና አካባቢዋ ዓይነሥውራን ማሕበር በ1972 ዓ.ም ተሰጥቶ የነበረ ቢሆንም የተወሰኑ ግለሰቦች በቂ ባልሆነ ምክንያት ሥያሜውን በተጠሪ ሥም በመቀየር ከታለመለት ዓላማ ውጪ ቤቱን በማክራየት ተጠሪው ሲጠቀምበት የነበረ መሆኑን፤ የከተማው ከንቲባ ጽ/ቤት ባቋቋመው አጣሪ ቡድን አማካኝነት ተጣርቶ በቀረበው አሥተያየት ጉዳዩ ተመርምሮ ተጠሪ ከተመለከተው ዓላማ ውጪ በማክራየት የሚጠቀምበት በመረጋገጡ ካርታው መሰረዙ የአካባቢውን ዓይነሥውራን ተጠቃሚ የሚያደርግ እና ሕጋዊ ተግባር መሆኑን በመግለጽ የተጠሪ ክስ ውድቅ ሊደረግ ይገባል በማለት ተከራክሯል።

የአሁን አመልካችም ጣልቃ ገብቶ እንዲከራከር አመልክቶ ተፈቅዶለት ባቀረበው ክርክር ተጠሪ ክስ ያቀረበበት ጉዳይ አሥተዳደራዊ ጉዳይ በመሆኑ ፍ/ቤቱ ጉዳዩን የማየት ሥልጣን የሌለው መሆኑን፤ ሥረዛ የተደረገበት ካርታ የኢትዮጵያ ዓይነሥውራን ብሔራዊ ማሕበር የደቡብ ወሎ ዞን ዓይነሥውራን ቅርንጫፍ የሚል እና በአዋጁ መሠረት ቅርንጫፍ ስለመሆኑ ማሥረጃ ያልቀረበበት በመሆኑ ተጠሪው ክስ ለማቅረብ የሚያስችል መብት እና ጥቅም የሌለው መሆኑን፤ አከራካሪው ይዞታ የተሰጠው ለወሎ ክፍለ ሀገር ዓይነሥውራን ት/ቤት መሆኑን፤ የተጠሪ ማሕበር ሥያሜውን ወደ ደሴ ከተማ ዓይነሥውራን ማሕበር በሚል በ1999 ዓ.ም ካርታ ተሰርቶ እየተጠቀመ የተወሰኑ ግለሰቦች በቂ ባልሆነ ምክንያት ካርታ ሰጪውን በማሳሳት የተቀየረ መሆኑ በመረጋገጡ ወደ ቀድሞው እንዲመለስ ውሳኔ ማሳለፉ ሕጋዊ ተግባር መሆኑን፤ ተጠሪ ይዞታውን ለሌላ 3ኛ ወገን በማክራየት ገንዘቡን ለተወሰኑ ግለሰቦች መጠቀሚያ ማድረጉ ስለተረጋገጠ ካርታው እንዲሰረዝ የተሰጠው ውሳኔ ሕጋዊ መሆኑን እና አመልካች በክልሉ የበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማሕበራት አዋጅ መሠረት ተመዝግቦ ሕጋዊ

ሠውነት የተሰጠው መሆኑን በመግለጽ የተጠሪው ክስ ውድቅ እንዲደረግ በማለት ተከራክሯል። ተጠሪም አመልካች ላቀረበው የጣልቃገብነት መከራከሪያ መልስ ሰጥቷል።

ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የዳኝነት ሥልጣኑ የተመለከተው በደሴ ከተማ ነክ ጉዳዮች መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ምሥክሮችን ከሰማ እና ጉዳዩን የሚመለከት የተለያዩ የሰነድ ማሥረጃ በትዕዛዝ እንዲቀርብለት ካደረገ በኋላ የግራቀኙን ክርክር እና ማሥረጃ መርምሮ የቀረቡት ማሥረጃዎች የሚያሳዩት ለክርክሩ ምክንያት የሆነው ቦታ ለዓይነትውራን ት/ቤት በሚል ከ1971 ዓ.ም ጀምሮ በጊዜው እውራን ተራድኦ ድርጅት በአሁኑ ወቅት ደግሞ የኢትዮጵያ አይነትውራን ብሔራዊ ማህበር ለተባለው ለአሁን ተጠሪ ማህበር የተሰጠው መሆኑን፤ ተጠሪ በቀድሞው የኢትዮጵያ አይነትውራን ብሔራዊ ማህበር የወሎ ክ/ሐገር ቅርንጫፍ ጽ/ቤት በአሁኑ ወቅት ደግሞ የኢትዮጵያ ዓይነትውራን ብሔራዊ ማህበር የደቡብ ወሎ ዞን አይነትውራን ቅርንጫፍ ጽ/ቤት ያለው መሆኑን እና ይኸው ቅርንጫፍ ጽ/ቤት ከብሔራዊ ማህበሩ ጋር በመሆን ለክርክሩ ምክንያት የሆነው ቦታ እንዲሰጠው፤ ካርታ እንዲሰራለት እና የግንባታ ፈቃድ እንዲሰጠው የጠየቀ መሆኑን፤ ቦታው ከተሰጠው በኋላም በብሔራዊ ማህበሩ ስም የሊዝ ውል በመግባት እና የግንባታ ፈቃድ በማውጣት በቦታው ላይ ግንባታ ያከናወነ እና ቦታው ለአመልካች የተሰጠ ስለመሆኑም የሥር ተከላሽም ሆነ የከንቲባው ጽ/ቤት የሚያውቁ እና የፈቀዱ መሆኑን በመሆኑ ቦታው ለተጠሪ የተሰጠ ነው፤ የሥር ተከላሽ ካርታው የተሰረዘው ቦታው የአመልካች ነው በሚል ቢሆንም ቦታው ሲሰጥም ሆነ ካርታው ሲሰራ አመልካች ቦታው እንዲሰጠው ያመለከተ እንዲሁም ቦታውን የተረከበ ስለመሆኑ ያላስረዳ በመሆኑ የሥር ተከላሽ ካርታውን ያመክነው ከሕግ ውጪ ነው፤ አመልካች ሕጋዊ ሰውነት ያገኘው እና ቦታው ይገባኛል በማለት አቤቱታ ያቀረበው ከጥር ወር 2006 ዓ.ም ወዲህ በመሆኑ አመልካች ባልነበረበት ወቅት ለተገኘ መብት ባለመብት አያደርገውም፤ የተጠሪ ካርታ መክኖ በደሴ ከተማ አሥተዳደር እና የደቡብ ወሎ ዞን ዓይነትውራን ማህበር በሚል የተሰራ ቢሆንም በዚህ ስም የሚጠራ እና የተመዘገበ ሕጋዊ ሰውነት ያለው ማህበር የሌለ ስለመሆኑ በሚመለከታቸው አካላት የተረጋገጠ በመሆኑ አመልካች ክስ በቀረበበት ቦታ ላይ መብት እና ጥቅም የለውም ሲል ወስኗል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለደሴ ከተማ ነክ ጉዳዮች ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት የይግባኝ አቤቱታ አቅርቧል። ይግባኙ የቀረበለት ፍ/ቤት ግራቀኙን ካከራከረ በኋላ ተጠሪው በፌዴራል መንግሥት የተመዘገበ ማሕበር በመሆኑ እና ዋና መሥሪያ ቤቱም አዲስአበባ በመሆኑ ተጠሪ የመሰረተው ክስ በፌዴራል ፍ/ቤቶች አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 5/6 መሠረት በፌዴራል ፍ/ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚታይ ነው፤ በሕገመንግሥቱ በተሠጠው ውክልና መሠረት የተጠሪ ክስ በክልሉ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የሚታይ በመሆኑ የሥር ፍ/ቤት ጉዳዩን የማየት የሥረ ነገር ሥልጣን የለውም ተጠሪ ሥልጣን የለውም በማለት ወስኗል።

ተጠሪ በበኩሉ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት አቤቱታ አቅርቧል፤ የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ግራቀኙን ካከራከረ በኋላ ክልሎች በሥራቸው ያሉትን ከተሞች ለማቋቋም፤ ለማደራጀት፤ ሥልጣን እና ተግባራቸውን ለመወሰን እንዲችሉ የወጣው አዋጅ ቁጥር 91/96 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 226/07 አንቀጽ 57/1 የከተማውን መዋቅራዊ ፕላን አጠባበቅ፤ የመሬት ይዞታ ባለመብትነት፤ የሕንጻ ግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ፤ የቦታ አሠራር እና አጠቃቀም ሕግጋት ደንቦች እና መመሪያዎች አፈጻጸምን የሚመለከቱ ጉዳዮች የመዳኘት ፍትሐብሔራዊ ሥልጣን ያለው የከተማ ነክ ጉዳዮች ፍ/ቤት መሆኑን ይደነግጋል፤ አከራካሪው ጉዳይ በደሴ ከተማ ሀገር ውሃ ክፍለከተማ የሚገኘውን ይዞታ ካርታ እና ፕላን ሊሰረዝብን አይገባም የሚል በመሆኑ በከተማ ነክ ጉዳዮች ፍ/ቤት የሚታይ ነው በማለት ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የሰጠውን ውሳኔ በመሻር በፍራንጎ ላይ አከራክሮ እንዲወስን በማለት ጉዳዩን ለይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት መልሶላታል።

አመልካች ይህን ውሳኔ በመቃወም የመ.ቁ 142594 በሆነው መዝገብ የሰበር አቤቱታ ያቀረበ ሲሆን ይዘቱም በፌዴራል መንግሥት የተቋቋሙ እና የተመዘገቡ የንግድ ማሕበሮችን በሚመለከት የሚነሱ ክርክሮችን አይቶ ውሳኔ ለመስጠት የሥረ ነገር ሥልጣን ያላቸው የፌዴራል ፍ/ቤቶች ናቸው፤ ክርክሩ ከማንኛውም የክስ ምክንያት የመነጨ ቢሆንም የክርክሩ ተሳታፊ በፌዴራል መንግሥት የተመዘገበ ከሆነ ወይም መደበኛ ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልል በሆነ ተከራክሪዎች መካከል የተነሳ ክርክር የማየት ሥልጣን ያላቸው የፌዴራል ፍ/ቤቶች ናቸው፤ ተጠሪ የፌዴራል መንግሥት የተመዘገበ

ማሕበር በሆኑ እና መደበኛ መቀመጫውም አዲስ አበባ በመሆኑ፤ አመልካች ደግሞ በአማራ ክልል የተመዘገበ ማሕበር በመሆኑ ክርክሩን የማየት ሥልጣን ያላቸው የፌዴራል ፍ/ቤቶች ሆነው ሳለ የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት የከተማው ፍ/ቤቶች ጉዳዩን የማየት ሥልጣን አላቸው በማለት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ሥሕተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል የሚል ነው። የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ ተጠሪ በፌዴራል መንግሥት የተመዘገበ ማሕበር ሆኖ ሳለ የደሴ ከተማ ነክ ጉዳዮች ፍ/ቤት ጉዳዩን የማየት ሥልጣን አለው የመባሉን አግባብነት ለማጣራት ሲባል ጉዳዩ በዚህ ችሎት እንዲታይ ተደርጓል። ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎም ግራቀኙ በጽሑፍ እንዲከራከሩ ተደርጓል።

በሌላ በኩል የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የከተማው ፍ/ቤቶች ጉዳዩን የማየት ሥልጣን አላቸው በማለት የሥር ይግባኝ ሰሚው የከተማው ፍ/ቤት በፍሬንገሩ ላይ አከራክሮ እንዲወስን በማለት ጉዳዩን ለይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በመለሰው መሠረት ጉዳዩ የተመለሰለት የሥር ይግባኝ ሰሚው የከተማው ፍ/ቤት ዋናውን ጉዳይ አይቶ የወረዳው ፍ/ቤት የሰጠውን ውሳኔ አጽንቶታል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት በየደረጃው ላሉ የክልሉ ፍ/ቤቶች አቤቱታ ያቀረበ ቢሆንም አቤቱታው ተቀባይነት አላገኘም። አመልካች በዋናው ጉዳይ ላይ በተሰጠው ውሳኔ ቅር በመሰኘት የመ.ቁ 151771 በሆነው መዝገብ የሰበር አቤቱታ አቅርቧል።

አመልካች በመ.ቁ 151771 ያቀረበው የሰበር አቤቱታ ይዘት ተጠሪ በፌዴራል መንግሥቱ የተመዘገበ ማሕበር ስለመሆኑ እና መደበኛ መቀመጫውም አዲስ አበባ ከተማ ስለመሆኑ በሥር ፍ/ቤቶች በቀረበው የምዝገባ የምሥክር ወረቀት ተረጋግጧል። አመልካች ደግሞ በአማራ ክልል በደሴ ከተማ አሥተዳደር የተመዘገበ በመሆኑ ክርክሩን የማየት የሥራ-ነገር ሥልጣን ያለው የፌዴራል ፍርድ ቤት ነው። የከተማው ፍ/ቤቶች የይዘታ መብት አጠባበቅን የሚመለከት ክርክር የማየት ሥልጣን ያላቸው ቢሆንም አዋጅ ቁጥር 25/88 ን እና የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጣቸውን አስገዳጅ የሕግ ትርጉሞች በማይቃረን ሁኔታ እንጂ ተቃራኒ በሆነ ሁኔታ ሊሆን አይገባውም። በመሆኑም አመልካች በመ.ቁ 142594 ለዚህ ችሎት ያቀረበው የሰበር አቤቱታ ምላሽ ሳያገኝ በፍሬን-ዳዩ ላይ በሥር ፍ/ቤቶች የተሰጠው

ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ሥሕተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል የሚል ሲሆን አቤቱታው ተመርምሮ በዚህ ችሎት መታየት ያለበት ሆኖ ስለተገኘ ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎ ግራቀኙ በጽሑፍ እንዲከራከሩ ተደርጓል።

የጉዳዩ አመጣጥ በአጭሩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም ሊጣራ ይገባል ተብሎ የተያዘውን ነጥብ ከግራቀኙ፣ ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ሕጎች ጋር በማገናዘብ፡-

1. የደሴ ከተማ አሥተዳደር ፍ/ቤቶች አመልካች ያቀረበውን ክስ ተቀብሎ ለመወሰን የሚያስችል የሥራ-ነገር ሥልጣን አላቸው? ወይስ የላቸውም?
2. የሥር ፍ/ቤቶች በዋናው ጉዳይ ላይ የሰጡት ውሳኔ ተገቢ ነው? ወይስ አይደለም? የሚሉትን ጭብጦች በመያዝ ጉዳዩን እንደሚከተለው መርምረንዋል።

የመጀመሪያውን ጭብጥ በተመለከተ፡-

የፌዴራል ፍ/ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 5 (2) እና (6) መደበኛ ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልሎች ውስጥ በሆኑ ሰዎች መካከል የሚነሱ ክርክሮችን፣ በፌዴራል መንግሥቱ አካላት የተመዘገቡ ወይም የተቋቋሙ የንግድ ድርጅቶች እና ማህበሮችን በሚመለከት የሚነሱ ክርክሮችን ተቀብለው የማስተናገድ ሥልጣን እንዳላቸው ይደነግጋል።

በሌላ በኩል አዋጅ ቁጥር 91/96 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 226/07 አንቀጽ 57/1 የከተማውን መዋቅራዊ ፕላን አጠባበቅ፣ የመሬት ይዞታ ባለመብትነት፣ የሕንጻ ግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ፣ የቦታ አሠራር እና አጠቃቀም ሕግጋት ደንቦች እና መመሪያዎች አፈጻጸምን የሚመለከቱ ጉዳዮች የመዳኘት ፍትሐብሔራዊ ሥልጣን ያለው የከተማ ነክ ጉዳዮች ፍ/ቤት መሆኑን ይደነግጋል።

ሁለቱም አዋጆች የየራሳቸውን ዓላማ ይዘው የወጡ ከመሆናቸው አኳያ በመዘገቡ የተያዘው ጉዳይ በየትኛው ፍ/ቤት የሥራ ነገር ሥልጣን ሥር ሊታይ እንደሚገባ መለየት አስፈላጊ ነው። በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 5 (2) እና (6) መደበኛ ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልሎች ውስጥ በሆኑ ሰዎች መካከል የሚነሱ ክርክሮችን፣ በፌዴራል መንግሥቱ አካላት የተመዘገቡ ወይም የተቋቋሙ የንግድ

ድርጅቶች እና ማህበሮችን በሚመለከት የሚነሱ ክርክሮች በማለት የተገለጸው ሀሳብ የጉዳዮች ዓይነት ምንም ይሁን ምን ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልሎች ውስጥ በሆኑ ሰዎች መካከል የሚነሳ ክርክርን፣ በፌዴራል መንግሥት የተመዘገበን ማህበር የሚመለከት ክርክርን የመዳኘት ሥልጣን የፌዴራል ፍ/ቤቶች መሆኑን የሚያሳይ ነው። በአዋጅ ቁጥር 91/96 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 226/07 አንቀጽ 57/1 የከተማውን መዋቅራዊ ፕላን አጠባበቅ፣ የመሬት ይዞታ ባለመብትነት፣ የሕንጻ ግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ፣ የቦታ አሠራር እና አጠቃቀም ሕግጋት ደንቦች እና መመሪያዎች አፈጻጸምን የሚመለከቱ ጉዳዮች የመዳኘት ፍትሐብሔራዊ ሥልጣን ያለው የከተማ ነክ ጉዳዮች ፍ/ቤት መሆኑን በመግለጽ የሚደነግግ ሲሆን ለጉዳዩ ዓይነት ትኩረት በመስጠት በድንጋጌው ተለይተው የተቀመጡ ጉዳዮች በከተማው አሥተዳደር ፍ/ቤቶች የሥራ-ነገር ሥልጣን ሥር እንዲታዩ ታሳቢ በማድረግ የተደነገገ ነው።

በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 5 (2) እና (6) መሠረት በፌዴራል ፍ/ቤቶች የስረ ነገር ስልጣን ስር የሚወድቀው መደበኛ ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልሎች ውስጥ በሆኑ ሰዎች መካከል የሚነሳ ወይም በፌዴራል መንግሥቱ አካላት የተመዘገቡ ወይም የተቋቋሙ የንግድ ድርጅቶች እና ማህበሮችን በሚመለከት የሚነሱ ማናቸውም ዓይነት ክርክሮችን ነው ወይስ አይደለም? የሚለው ነጥብ ምላሽ የሚያሻው መሠረታዊ ነጥብ በመሆኑ አዋጆቹ ከወጡለት ዓላማ አንጻር በጥንቃቄ ሊታይ የሚገባው ነው።

መደበኛ ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልሎች ውስጥ በሆኑ ሰዎች መካከል እንዲሁም በፌዴራል መንግሥቱ ተመዝጋቢ የሆነ ማህበር ተከራካሪ የሆነበት ነው ተብሎ አካላት ክስ የቀረበበት ጉዳይ በደሴ ከተማ ውስጥ የሚገኝ ይዞታን በሚመለከት የተሰጠን የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ አላግባብ ተሰርዞብናል በማለት የተነሳ ክርክርን የሚመለከት ነው። የይዞታ ማረጋገጫ ማስረጃ ከመሬት ይዞታ ባለመብትነት ጋር በቀጥታ ተያያዥነት ያለው በመሆኑ ይህንኑ በሚመለከት የሚቀርክ ክስ በከተማው ፍ/ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚታይ እንደሆነ ከአዋጅ ቁጥር 91/96 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል ከወጣው አዋጅ ቁጥር 226/07 አንቀጽ 57/1 ድንጋጌ ይዘት መገንዘብ ይቻላል።

በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የወጣው አዋጅ ቁጥር 25/88 መደበኛ ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልሎች ውስጥ በሆኑ ሰዎች መካከል የሚነሳ ወይም በፌዴራል መንግሥቱ

አካላት የተመዘገቡ ወይም የተቋቋሙ የንግድ ድርጅቶች እና ማህበሮችን በሚመለከት የሚነሱ ክርክሮች በፌዴራል ፍ/ቤቶች የሥረዘር የዳኝነት ሥልጣን የሚታዩ መሆናቸው የሚደነግግ ቢሆንም በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገመንግሥት አንቀጽ 52/2/ለ ለክልሎች በተሰጠው ሕግ የማውጣት ሥልጣን መሠረት በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የወጣው አዋጅ ቁጥር 91/96 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 226/07 ደግሞ የከተማውን መዋቅራዊ ፕላን አጠባበቅ፣ የመሬት ይዘታ ባለመብትነት፣ የሕንጻ ግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ፣ የቦታ አሠራር እና አጠቃቀም ሕግጋት ደንቦች እና መመሪያዎች አፈጻጸምን የሚመለከቱ ጉዳዮች በከተማው ፍ/ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚታዩ መሆናቸውን የሚደነግግ በመሆኑ በመዘገቡ የተያዘው ጉዳይ በየትኛው ፍ/ቤት የሥረዘር የዳኝነት ሥልጣን ሊታይ ይገባል የሚለውን ለመለየት የክርክሩን ልዩ ባህርይ ማየት አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል።

አከራካሪ የሆነው ጉዳይ በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የተሰጠን የይዘታ ማረጋገጫ ካርታ ስረዘን የሚመለከት ሲሆን አከራካሪ የሆነው ይዘታ የሚገኘውም በደሴ ከተማ ውስጥ ነው። የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 25 የማይንቀሳቀስ ንብረትን በሚመለከት የሚቀርበው ክስ ንብረቱ በሚገኝበት ቦታ ላስቻለው ፍ/ቤት መቅረብ እንዳለበት ይደነግጋል።

ክልሎች በሕገመንግሥቱ በተሰጣቸው ሕግ የማውጣት ሥልጣን መሠረት የወጣው አዋጅ ቁጥር 91/96 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 226/07 ደግሞ የከተማውን መዋቅራዊ ፕላን አጠባበቅ፣ የመሬት ይዘታ ባለመብትነት፣ የሕንጻ ግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ፣ የቦታ አሠራር እና አጠቃቀም ሕግጋት ደንቦች እና መመሪያዎች አፈጻጸምን የሚመለከቱ ጉዳዮች በከተማው ፍ/ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚታዩ መሆናቸውን የሚደነግግ በመሆኑ፤ አከራካሪ የሆነው ጉዳይ የማይንቀሳቀስ ንብረትን የሚመለከት በመሆኑ እና የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 25 የማይንቀሳቀስ ንብረትን በሚመለከት የሚቀርበው ክስ ንብረቱ በሚገኝበት ቦታ ላስቻለው ፍ/ቤት መቅረብ እንዳለበት የሚደነግግ በመሆኑ አከራካሪ የሆነው ጉዳይ አንጻር የተከራካሪ ወገኖች መደበኛ ነዋሪነት ወይም የተከራካሪው ወገን የፌዴራል መንግሥቱ ተመዘጋቢ መሆን ግምት ውስጥ ሳይገባ የጉዳዩን ዓይነት መሠረት በማድረግ አዋጅ ቁጥር 91/96 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 226/07 አንቀጽ 57/1 መሠረት የከተማው አሥተዳደር

ፍ/ቤቶች ተጠሪ ያቀረበውን ክስ ተቀብለው የመወሰን የሥረዘር ሥልጣን አላቸው ብለናል።

ሁለተኛውን ጭብጥ በተመለከተ፡-

ዋናውን ጉዳይ በተመለከተ ፍሬነገርን የማጣራት እና ማሥረጃን የመመዘን ሥልጣን ያላቸው ፍ/ቤቶች አከራካሪው ቦታ ከ1971 ዓ.ም ጀምሮ በጊዜው እውራን ተራድኦ ድርጅት በአሁኑ ወቅት ደግሞ ለአሁን ተጠሪ የተሰጠው መሆኑን፤ ተጠሪ በቀድሞው የኢትዮጵያ አይነስውራን ብሔራዊ ማሕበር የወሎ ክ/ሐገር ቅርንጫፍ ጽ/ቤት በአሁኑ ወቅት ደግሞ የኢትዮጵያ ዓይነስውራን ብሔራዊ ማህበር የደቡብ ወሎ ዞን አይነስውራን ቅርንጫፍ ጽ/ቤት ያለው መሆኑን እና ይኸው ቅርንጫፍ ጽ/ቤት ከብሔራዊ ማሕበሩ ጋር በመሆን ለክርክሩ ምክንያት የሆነው ቦታ እንዲሰጠው፤ ካርታ እንዲሰራለት እና የግንባታ ፈቃድ እንዲሰጠው የጠየቀ መሆኑን፤ ቦታው ከተሰጠው በኋላም በብሔራዊ ማሕበሩ ስም የሊዝ ውል በመግባት እና የግንባታ ፈቃድ በማውጣት በቦታው ላይ ግንባታ ያከናወነ እና ቦታው ለተጠሪ የተሰጠ መሆኑን፤ ቦታው ለተጠሪ ሲሰጥም ሆነ ካርታው ሲሰራ አመልካች ቦታው እንዲሰጠው ያመለከተ እንዲሁም ቦታውን የተረከበ ስለመሆኑ ያላስረዳ መሆኑን፤ የሥር ተከላሽ ካርታውን ያመክነው ከሕግ ውጪ መሆኑን፤ አመልካች ሕጋዊ ሰውነት ያገኘው እና ቦታው ይገባኛል በማለት አቤቱታ ያቀረበው ከጥር ወር 2006 ዓ.ም ወዲህ መሆኑን በማረጋገጥ አመልካች ክስ በቀረበበት ቦታ ላይ መብት እና ጥቅም የለውም ሲሉ ወስነዋል።

በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 80/3/ሀ እና በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 10 መሠረት ለዚህ ችሎት የተሰጠው ሥልጣን መሠረታዊ የሕግ ሥሕተት የተፈጸመበትን የመጨረሻ ውሳኔ ማረም እንጂ ፍሬነገርን የማጣራት እና ማስረጃ የመመዘን ሥልጣን አልተሠጠውም። አከራካሪ የሆነው ይዘታ የተጠሪ መሆኑ እና ለተጠሪ ተሰጥቶ የነበረው የይዘታ ማረጋገጫ ካርታ አላግባብ የተሰረዘ መሆኑን፤ አመልካች ክስ በቀረበበት ቦታ ላይ መብት እና ጥቅም የለለው መሆኑን ፍሬነገርን የማጣራት እና ማስረጃን የመመዘን ሥልጣን ባላቸው የሥር ፍ/ቤቶች የተረጋገጠ በመሆኑ እና ይህ ችሎትም ፍሬነገርን የማጣራት እና ማሥረጃን የመመዘን ሥልጣን የሌለው በመሆኑ በየደረጃው ያሉ የክልሉ

ፍ/ቤቶች ዋናውን ጉዳይ በተመለከተ በሰጡት ውሳኔ ላይ የተፈጸመ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ሥሕተት አላገኘንበትም። በዚህም ምክንያት ተከታይን ወስነናል።

ውሳኔ

1. በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 0316061 መጋቢት 14 ቀን 2009 ዓ.ም የከተማው ፍ/ቤቶች ጉዳዩን የማየት ሥልጣን አላቸው በማለት የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥሕ/ቁ 348/1 መሠረት ጸንቷል።
2. የደሴ ከተማ ነክ ጉዳዮች የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ.ቁ 16958/07 ግንቦት 29 ቀን 2008 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ፤ የደሴ ከተማ ነክ ጉዳዮች ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በመ.ቁ 1150/09 ሚያዝያ 24 ቀን 2009 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ፤ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 03-18027 መጋቢት 21 ቀን 2010 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥሕ/ቁ 348/1 መሠረት ጸንቷል።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪ ግራቶች የየራሳቸውን ይቻሉ።
4. ሚያዝያ 08 ቀን 2010 ዓ.ም በመዝገቡ የተሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ተነስቷል። ይጻፍ

**-መዝገቡ ውሳኔ ስላገኘ ተዘግቷል። ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።
የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።**